

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Biologica 1 (2018)

DOI 10.24917/St.Biol.1.10

¹Bartłomiej Zyśk, ¹Alicja Walosik, ²Marek Guzik

¹Instytut Biologii, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków

²Instytut Biologii, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków (emeryt)

Ryterska Wielka Rostoka – ostoją herpetofauny

Wstęp

Wielka Rostoka Ryterska jest miejscem szczególnym. Jest jedną z najpiękniejszych dolin w polskich Karpatach. Dwoma ramionami wcina się głęboko w północno-wschodnią część pasma Radziejowej. Idąc w górę doliny, za sobą mamy piękny widok na odsłonięte ruiny ryterskiego zamku, górującego nad płynącym u jego stóp Popradem. Równie piękny widok, tym razem na całą dolinę, można oglądać patrząc z ruin wspomnianego zamku. Dnem doliny płynie potok Rostoka, który na szczęście nie jest uregulowany i nadal można podziwiać jego piękne kaskady, małe przełomy i zastoiska wodne. Potok i wyrzeźbiona przez niego dolina, rozdzielają się na dwie odnogi – Małą Rostokę i Wielką Rostokę. Na terenie doliny zachowało się wiele obszarów podmokłych i zabagnionych a ze zboczy w wielu miejscach przesącza się woda lub tworzą się niewielkie cieki wodne. Stwarza to idealne warunki dla życia licznych roślin i zwierząt. Można tu obserwować kilka gatunków storczyków a porośnięte lasem mieszanym stoki tworzą niepowtarzalne piękno, szczególnie w czasie słonecznych jesiennych dni. Nad głównymi, górskimi potokami spotkać można typowe dla nich ptaki – żółto ubarwioną pliszkę górską i polującego pod wodą pluszcza a nad kompleksami leśnymi szybują myszołowy i kruki.

Dolina Rostoki to nie tylko piękne widoki, to głównie miejsce występowania wielu gatunków rodzimej herpetofauny i miejsce dające możliwość jej obserwacji i poznawania. Każdej wiosny i w lecie dolina rozbrzmiewa głosami rodzimych płazów i w prawie każdym stawku, zastoisku, przydrożnym rowie czy zatoczce na potoku, przy odrobinie cierpliwości spotkać można bytującego tam płaza. Na łąkach i pochyłych stokach rozbrzmiewają głosy świerszczy a także spotkać można wygrzewające się jaszczurki i węże (Guzik i wsp., 2002; Zamachowski i wsp., 2003, 2004).

Płazy i gady w Dolinie Rostoki były zawsze, jednak trudno było je zaobserwować. Szczególnie niewielkie płazy były trudne do obserwacji tym bardziej, że nie było na terenie doliny większych zbiorników wodnych, w których płazy mogłyby masowo przebywać i odbywać gody. Z biegiem czasu dolina zaczęła być zabudowywana, powstawały nowe budynki mieszkalne, sklepy, domy wczasowe. Pojawiły się nowe wyasfaltowane drogi prowadzące do nowych domów. Dolna część doliny

została zmeliorowana, zniknęły zabagnienia, podmokłości i zastoiska wodne. Rytro stało się atrakcyjną i modną miejscowością wczasową. Wszystkie te zmiany miały negatywny wpływ na płazy, zostało zlikwidowanych wiele miejsc, w których płazy mogły się rozmnażać.

Sytuacja płazów zmieniła się przy końcu ubiegłego wieku. Zawiązała się współpraca między gminą Rytro, Popradzkim Parkiem Krajobrazowym i Stowarzyszeniem „Greenworks” w zakresie czynnej ochrony płazów w dolinie Wielkiej Rostoki. Jej efektem było powstanie kompleksu terenów ochraniających obszary podmokłe wraz z żyjącymi tam zwierzętami, szczególnie płazami. Dla tej grupy zwierząt tereny podmokłe są miejscem funkcjonowania a szczególnie odbywania godów. W ramach prac adaptacyjnych, prowadzonych w latach 90. ubiegłego wieku, powstał Gminny „Park Ekologiczny”, w którym wykonano kilka różnej wielkości oczek wodnych (Tabasz, 1996, 1998). Miejsca te bardzo szybko zasiedliły płazy, które również odbywały tam gody. W 1998 roku GPE uzyskał status użytku ekologicznego. Jest on równocześnie początkiem przyrodniczej ścieżki dydaktycznej, której celem było ukazanie unikatowych stanowisk flory i fauny charakterystycznych dla występujących w górach terenów podmokłych. Największy zbiornik usytuowano przed wejściem na teren „Parku Ekologicznego”. W obrębie zbiornika wykonano pomost obserwacyjny oraz umieszczono tablicę informacyjną dotyczącą bytujących tam płazów i gadów (fot. 1). Zbiornik stał się doskonałym miejscem do obserwacji zwierząt nadwodnych – ważek, motyli itp. oraz kręgowców tam występujących, szczególnie płazów i gadów. W zbiorniku tym można było również obserwować zwierzęta wodne tak bezkręgowce jak i kręgowce. Trzy niewielkie zbiorniki wykonano w obrębie parkowego łągu. Kolejne niewielkie zbiorniki zlokalizowano na końcu ścieżki dydaktycznej w „Starym kamieniołomie”. Umieszczono tam także tablice informacyjne a teren został ogrodzony. Ponadto na terenie Wielkiej Rostoki i na okolicznych zboczach znajduje się wiele okresowych, niewielkich cieków wodnych oraz naturalnych zastoisk wodnych, kolein śródlęśnych a także zatoczek na potoku Rostoka. Wszystkie te miejsca są zamieszkiwane przez płazy.

Fot. 1. Tablica informacyjna przy pomoście

Na przełomie XX i XXI wieku utworzone zbiorniki wodne przeżywały okres rozkwitu. Były dobrze utrzymane, systematycznie czyszczone z zarastającej roślinności i pogłębiane. Niestety w pierwszych latach XXI w. z biegiem czasu prace te zostały zaniedbane i zbiorniki zaczęły zarastać. Po kilku latach został tylko największy zbiornik z pomostem oraz mocno wypłycone, z dużą warstwą butwiejących liści, zbiorniki w „Starym Kamieniołomie”. Mimo nie najlepszych warunków w zbiornikach tych występowało wiele zwierząt a tym odbywały się gody płazów. Szczególnie zbiorniki w „Starym Kamieniołomie” były cenne, bowiem licznie występował tam i odbywał gody gatunek endemiczny – traszka karpacka a także kumak górski.

Po 2010 roku Nadleśnictwo Piwniczna założyło na terenie Gminnego Parku Ekologicznego dwa duże stawy, które bardzo szybko stały się miejscem bytowania płazów. Na końcu ścieżki została wybudowana wiata z miejscami do siedzenia. W pobliżu stawów i w wiacie umieszczono stosowne tablice informacyjne. Niestety te nowe stawy również zarastają i obecnie trudno tam obserwować płazy, dla których je wykonano, a które są tak charakterystyczne dla doliny Rostoki.

Metodyka i organizacja badań

Wiosną i latem, w latach 2006–2016, w czasie kilkakrotnych pobytów na terenie Rostoki Ryterskiej prowadzono obserwacje we wszystkich miejscach gdzie potencjalnie mogły występować płazy i gady. Dotychczasowe badania koncentrowały się głównie na terenie Gminnego Parku Ekologicznego, w 2017 roku starano się rozszerzyć obszar badań. Szczególną uwagę zwracano na stanowiska opisane w publikacjach dotyczących tego terenu (Tabasz, 1996, 1998, 2000; Zamachowski, i wsp., 2003, 2004). Na podstawie literatury i wcześniejszych obserwacji wyznaczono 9 stanowisk badawczych. Ponadto penetrowano inne miejsca tak na terenie Wielkiej Rostoki jak i miejscowości Ryto. Notowano dorosłe osobniki płazów jak również ich larwy.

Celem prowadzonych obserwacji było określenie:

1. miejsc występowania płazów i gadów na terenie doliny Wielkiej Rostoki,
2. stanu zachowania zbiorników, w których płazy odbywały gody,
3. składu herpetofauny na terenie doliny Wielkiej Rostoki.

Wyniki

Staw z pomostem obserwacyjnym

Staw ten jest obecnie jednym z 3 stosunkowo dużych zbiorników wodnych w dolinie Wielkiej Rostoki. Jego powierzchnia w okresie największego napełnienia wodą czyli wiosną i na początku lata wynosi około 1 ar. Pomost obserwacyjny jest usytuowany w 1/3 jego długości. Na początku XXI w. staw nie był zarośnięty. Obecnie większa część stawu jest porośnięta roślinnością wodną w tym głównie skrzypem bagiennym (*Equisetum fluviatile*) i pałąką szerokolistną (*Typha latifolia*) (fot. 2). Wiosną, kiedy pędy roślin wodnych są małe, warunki obserwacji są najlepsze. Latem jedynie w pobliżu pomostu jest niewielka wolna powierzchnia, gdzie

można swobodnie obserwować zwierzęta wodne. Brzegi stawu są porośnięte wysoką trawą, rosnącą po części w wodzie i jej źdźbła są zanurzone w wodzie. Dno jest muliste z dużą ilością starych, opadłych, rozkładających się liści rosnących w pobliżu drzew.

a) 10 lat temu

b) obecnie

Fot. 2a, b. Staw przy pomoście 10 lat temu i obecnie

Jest to miejsce występowania i godów naszych wszystkich gatunków traszek. Najliczniej występuje traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*) i traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*) – obserwowano po kilkanaście osobników obu płci, również w trakcie toków i składania jaj przez samice. Nielicznie występuje traszka górską (*Ichthyosaura alpestris*) i sporadycznie traszka karpacka (*Lissotriton montandoni*). Ponadto w stawie występują pojedyncze, dojrzałe płciowo okazy kumaka górskiego (*Bombina variegata*), a także dorosłe i młode okazy zaskrońca zwyczajnego (*Natrix natrix*) (fot. 3). W pobliżu zbiornika, na jego brzegach a także na drewnianym ogrodzeniu występuje jaszczurka żyworodna (*Zootoca vivipara*). Sporadycznie występuje żmija zygzakowata (*Vipera berus*)

Fot. 3. Portret ryterskiego zaskrońca

W trakcie obecnych obserwacji nie stwierdzono tu występowania żaby trawnej (*Rana temporaria*) i ropuchy szarej (*Bufo bufo*). Obserwowano pojedyncze kijanki żaby trawnej, choć w latach poprzednich kijanki obu gatunków były często obserwowane.

Za pomostem umieszczono tablicę informacyjną z rysunkami występujących tu płazów i gadów. Na tablicy umieszczono dorosłą salamandrę, choć płaz ten w wodzie nie przebywa a wyłącznie do wody rodzi larwy.

Gminny Park Ekologiczny

Na terenie Gminnego Parku Ekologicznego występują 2 duże stawy, wykopane po 2010 roku. Pierwszy z nich ma powierzchnię około 6 arów. Zajmuje prawie całą szerokość parku. W połowie stawu usypano niewielki półwysep obserwacyjny. Przy brzegu występuje pałka szerokolistna (*Typha latifolia*), a dalej nitkowate gło-ny. Brzegi są porośnięte zaroślami wierzby (*Salix*) oraz trawą i inną roślinnością. Staw szybko zarasta i obecnie na znacznej jego część rośnie pałka co zdecydowanie utrudnia obserwację zwierząt tam występujących (fot. 4a, b). Dno jest muliste pokryte w niewielkim stopniu opadłymi liśćmi. W stawie odbywa gody ropucha szara (*Bufo bufo*) i żaba trawna (*Rana temporaria*), a ich kijanki występują w roślinności przybrzeżnej. Ponadto zbiornik zasiedlają kumaki górskie, traszki grzebieniaste (fot. 5) i traszki zwyczajne a z gadów stosunkowo licznie zaskrońce zwyczajne. W trakcie roku można tu obserwować zaskrońce różnej wielkości. W pobliżu tego stawu od strony lasu stwierdzono również jaszczurki żyworodne a także żmije zyg-zakowate głównie w odmianie rudej.

a) dobre miejsce do bytowania herpetofauny

b) ten sam staw obecnie

Fot. 4a, b. Jeden z nowo wykopanych stawów

Fot. 5. Samiec traszki grzebieniastej w szacie godowej

Drugi staw ma powierzchnię około 10 arów. Również na nim zlokalizowano półwysp obserwacyjny choć obecnie zarośla pałki zdecydowanie utrudniają prowadzenie obserwacji.

Obydwa opisywane stawy są położone w niewielkiej odległości od siebie i w obydwu stwierdzono identyczny skład herpetofauny.

Nad stawami umieszczono tablice informacyjne, które niestety zawierają liczne błędy. Na tablicy pod nazwą Żaby (przystanek 2) umieszczono i opisano rzekotkę drzewną (*Hyla arborea*), której nie obserwowano tu od kilkunastu lat, oraz żabę śmieszkę, której występowania nigdy nie odnotowano. Na tablicy Ropuchy (przystanek 5) umieszczono i opisano kumaka górskiego, który ropuchą nie jest oraz ropuchę paskówkę (*Epidalea calamita*), która nigdy w Dolinie Rostoki nie była obserwowana.

Na terenie Gminnego Parku Ekologicznego, na ścieżce i w jej pobliżu, stosunkowo licznie występuje padalec zwyczajny (*Anguis fragilis*) również w odmianie turkusowej (fot. 6). W trakcie jednego przejścia spotkano 4 okazy, w sumie na terenie GPE padalca widziano kilkanaście razy.

Fot. 6. Padalec – beznoga jaszczurka, odmiana turkusowa

Przy ogrodzeniu GPE, wzdłuż jezdni, i na brzegach rowu przydrożnego występuje licznie jaszczurka żyworodna, spotkano również jaszczurkę zwinę (*Lacerta agilis*) padalca zwyczajnego oraz żmiję zygzakowatą w tym okaz melanistyczny (fot. 7a).

Rów przy wyjściu z Gminnego Parku Ekologicznego

Rów ten otacza wyasfaltowane miejsce parkingowe. Przy wyjściu z Gminnego Parku Ekologicznego jest nad nim przerzucona kładka. Jest on w tym miejscu stosunkowo głęboki i zazwyczaj utrzymuje się w nim woda. Występował tu licznie kumak górski i nielicznie traszka zwyczajna.

Rów przy drodze nad rzekę

Stanowisko to jest usytuowane po prawej stronie drogi prowadzącej na zbocze za rzeką. Droga odchodzi w lewą stronę od drogi głównej, naprzeciw Gminnego

Parku Ekologicznego. Rów ma kształt eliptyczny i jest zawsze wypełniony wodą. Brzegi i strefa przybrzeżna są porośnięte roślinnością trawiastą. Często do rowu są wrzucane gałęzie drzew iglastych. Cała powierzchnia jest pokryta rzęsą wodną (*Lemna sp.*). Rów ma długość ok. 20 m, szerokość do 2 m i głębokość do 1 m. Przebywają tu dość licznie kumaki górskie, traszki grzebieniaste i zwyczajne oraz nielicznie traszki górskie. Na polanie w pobliżu zbiornika znajduje się park linowy i zaplecze gastronomiczne. Należy się obawiać, że w niedługim czasie zbiornik zostanie zlikwidowany.

Łąka na zboczu

Bezpośrednio za Gminnym Parkiem Ekologicznym po prawej stronie drogi, na nasłonecznionym zboczu, rozciąga się łąka. Na łące występują kępy zarośli i pojedyncze drzewa. Jest to miejsce bytowania gadów. Występują tu pospolicie żmije zygzakowate. W czasie jednego przejścia spotkano 4 dorosłe okazy – 3 stalowe i 1 rudą (fot. 7b). Ponadto pod lasem występują jaszczurki zwinki, nielicznie jaszczurki żyworodne a także padalce. Miejscem pospolitego występowania jaszczurki zwinki jest brzeg za przydrożnym rowem. Stwierdzono tam kilkanaście nerek, u wylotu których wygrzewały się tak samce jak i samice tego gatunku.

a) melanistyczna

b) brązowa

Fot. 7a, b. Odmiany barwne żmii zygzakowatej

Za niewielkim zadrzewieniem, w pobliżu drogi, występuje fragment podmokłego terenu, porośniętego krzewami wierzby (*Salix sp.*) z okresowo stojącą wodą, szczególnie w zagłębieniach po kopytach krów. Stwierdzono tu kumaka górskiego (fot. 8) i jego kijanki, jaszczurkę żyworodną i młode okazy zaskrońca. Przy dłuższej słonecznej pogodzie teren wysycha i kijanki giną.

Fot. 8. Para „in amplexus” kumaka górskiego

Strumień przed „Domem Natury”

Strumień spływa ze zbocza z prawej strony drogi i przepływa pod nią. Znajduje się częściowo w zakrzaczeniach przed zabudowaniami gospodarczymi za opisywaną wyżej łąką. Woda tworzy tu niewielkie kaskady i zastoiska i wpada do studzienki, z której odchodzi kanał pod drogą. Dno strumienia jest kamieniste, miejscami piaszczyste z licznymi kryjówkami pod brzegami. Jest to miejsce występowania larw salamandry plamistej (*Salamandra salamandra*) (fot. 9). Zazwyczaj spotkać tu można od kilku do kilkunastu larw. Po opadach często można tu spotkać również dorosłe osobniki tego gatunku. W ciągu kilkuletnich obserwacji strumyk wysychł tylko raz. Po ulewnych deszczach, w czasie wyższego stanu wody, larwy spływają do potoku Wielkiej Rostoki.

Fot. 9. Larwy salamandry plamistej w zastoiskach potoku

Podmokły teren po prawej stronie drogi

Idąc dalej drogą wśród lasu, po przekroczeniu mostu, dochodzimy do podmokłego terenu po prawej stronie drogi. Często są tu składowane pnie wyciętych drzew. Teren jest w znacznej części zacieniony. Występują tu liczne zagłębienia wypełnione wodą. Spotkać w nich można larwy salamandry plamistej, dorosłe osobniki kumaka górskiego, a także żabę trawną. Na skraju lasu występuje jaszczurka żyworodna.

Stawki w kamieniołomie

W kamieniołomie w latach 90. ubiegłego wieku wykopano 3 małe stawki i płytkie rowy. Większe stawki były częściowo czyszczone z opadłych, butwiejących liści, jednak w ostatnim czasie tego zaniechano i liście grubą warstwą pokrywają dno. Obecnie tylko wiosną w dwóch stawkach zbiera się jeszcze woda, natomiast w ciągu roku stawki zarastają. We wszystkich zbiornikach przebywają licznie kumaki górskie i traszki karpackie (fot. 10). Nielicznym gatunkiem jest traszka górska, a sporadycznym traszka zwyczajna. Do stawków składają również swoje larwy salamandry plamiste. Nie występują one tutaj licznie, ale każdorazowo spotykaliśmy tu po kilka larw tego gatunku. Butwiejące liście są dobrą kryjówką dla wspomnianych płazów i aby zaobserwować występujące tam osobniki należy cierpliwie czekać aż pojawią się w toni wodnej. Ponadto stwierdzono tam bardzo liczne kijanki żaby trawnej i ropuchy szarej. W pobliżu stawków, na zboczu stwierdzono występowanie jaszczurki żyworodnej a także bytuje tu zaskrońiec. W stawkach występują licznie drapieżne larwy ważek różnoskrzydłych, dla których kijanki płazów są bazą pokarmową. Obecnie ogrodzenie uległo zniszczeniu a stawki są praktycznie w całości zarośnięte.

Fot. 10. Samiec traszki karpackiej w szacie godowej

Potok Wielka Roztoka za Domem Wczasowym „Perła Południa”

Potok ma tutaj stosunkowo łagodny prawy brzeg z wieloma miejscami spokojnej wody. Jest porośnięty drzewami i zaciemniony. Jest to miejsce gdzie najczęściej można spotkać dorosłe osobniki salamandry plamistej (fot. 11). W spokojnych zatoczkach spotyka się również larwy tego gatunku. Sporadycznie występują tu też dorosłe osobniki kumaka górskiego, choć nie stwierdzono ani skrzeku ani larw. Na brzegu występują żaby trawne a także można obserwować polujące tu zaskrońce.

Inne miejsca bytowania herpetofauny

Powyżej przedstawiono miejsca w dolinie Wielkiej Roztoki, w których płazy i gady występują w większych skupiskach i można je corocznie obserwować. Ponadto na opisywanym terenie pojedyncze osobniki płazów – głównie kumaków górskich, i gadów – głównie jaszczurki zwinki i żyworodnej (fot. 12a, b), oraz żmii zygzakowatej, występują w wielu innych miejscach. W przypadku kumaków będą

Fot. 11. Salamandra plamista – stały mieszkaniec Rostoki Ryterskiej

Fot. 12a. Samica jaszczurki żyworodnej

Fot. 12b. Para jaszczurek zwinek w szacie godowej

to zastoiska wodne w rowach przydrożnych, większe utrzymujące się kałuże czy nawet zakola Wielkiej Rostoki. Dość licznie na łąkach i skraju lasu występuje żmija zygzakowata. Jaszczurka zwinka i żyworodna spotykana jest na łąkach, przy drodze, a nawet wśród zabudowań i na schodach sklepowych.

Stosunkowo rzadko można spotkać dorosłą salamandrę plamistą, ale jak wiadomo w czasie słonecznej pogody przebywa ona w swoich ziemnych kryjówkach. Oprócz stanowiska w pobliżu Wielkiej Rostoki, kilkakrotnie była spotykana w okolicy drogi między „Domem Natury” i kamieniołomem, a także w dalszej części doliny. Były to jednak spotkania przypadkowe, za każdym razem w innym miejscu, głównie w czasie deszczowej pogody i spotykano pojedyncze osobniki. Pojedyncze larwy salamandry spotkać można w rowach przydrożnych, szczególnie w okolicy mostków, gdzie woda jest głębsza. Zazwyczaj są tam też kumaki.

Na odcinku drogi między „Domem Natury” a kamieniołomem w jednym dniu spotkano również 3 rude, młode osobniki żmii zygzakowatej, dalsze 2 były rozjechane, a 2 następne prawdopodobnie zabite przez turystów.

Larwy salamandry, kumaki a także pakiety skrzeku żaby trawnej można także spotkać w koleinach leśnych dróg na stokach wąwozu potoku Wielka Rostoka. Drogi

niestety w ciągu roku wysychają i prawdopodobieństwo rozwoju larw salamandry czy żaby trawnej jest zerowe.

Płazy i gady są atrakcją Doliny Roztoki. Można je spotkać właściwie przez cały okres wiosny i lata. Powoduje to, że można tu prowadzić ciekawe zajęcia terenowe. Teren ten jest wykorzystywany przez wykładowców Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie do odbywania zajęć terenowych ze studentami biologii i ochrony środowiska. Zajęcia prowadzą tu także nauczyciele z Nowego Sącza a także z Krakowa i innych miejscowości Polski południowej (Basta, 2004).

Podsumowanie

W wyniku obserwacji przeprowadzonych na terenie doliny Wielkiej Roztoki stwierdzono, że teren ten jest nadal miejscem występowania wielu gatunków płazów i gadów. Wydaje się jednak, że chociaż na tym terenie występują nadal oczka wodne, to jednak ich stan, w stosunku do lat ubiegłych, znacznie się pogorszył. Dotyczy to w zasadzie wszystkich obserwowanych stawków. Nastąpiło ich znaczne spłylenie, dno zazwyczaj pokrywa gruba warstwa rozkładających się liści i przez to przestają być dobrym miejscem dla odbywania godów (Guzik i in., 2008). Ponadto liście stanowią doskonałą kryjówkę dla drapieżnych larw ważek, które skutecznie eliminują larwy płazów.

W dolinie Wielkiej Roztoki odnotowano występowanie 7 gatunków płazów. Nie stwierdzono występowania rzekotki drzewnej (*Hyla arborea*) i ropuchy zielonej (*Bufo viridis*) choć wcześniej była tu obserwowana (Tabasz, 1998; Zamachowski i wsp., 2003, 2004, 2005)). O występowaniu rzekotki wspominają również mieszkańcy Rytra. Według tych relacji spotykana ona była stosunkowo licznie jeszcze na przełomie wieków.

Wśród stwierdzonych gatunków płazów najliczniejszy jest kumak górski i liczne są traszki: grzebieniasta, zwyczajna i karpacka, choć występują zazwyczaj tylko w określonych stanowiskach. Nieliczna jest traszka górską, żaba trawna i ropucha szara. Mieszkańcy Rytra twierdzą, że „z żabami coś się stało” bo według ich obserwacji liczebność tych płazów spadła w ciągu jednego – dwóch lat. Tabasz (1996) podaje, że w zbiorniku z pomostem odbywało gody ok. 100 par żab trawnych. W trakcie naszych obserwacji nigdy nie stwierdziliśmy licznego występowania tego gatunku. Pojedyncze osobniki żaby trawnej stwierdzaliśmy na brzegu potoku a masowo, choć nigdy nie tak licznie, gatunek ten goduje w starorzeczach Popradu na jego prawym brzegu. Stosunkowo liczna jest salamandra płamista (*Salamandra salamandra*), której larwy licznie występują nie tylko w typowych miejscach czyli potokach ale także w koleinach leśnych czy okresowych zastoiskach wodnych.

W dobrej kondycji utrzymują się gady. Stwierdzono występowanie tu 3 gatunków jaszczurek (jaszczurka zwinka, j. żyworodna, padalec – 2 formy barwne) i 3 gatunków węży (zaskroniec zwyczajny, gniewosz płamisty, żmija zygzakowata – wszystkie trzy formy barwne). Z wyjątkiem gniewosza płamistego (*Coronella austriaca*), którego ma terenie Wielkiej Roztoki nie obserwowano już od wielu lat, pozostałe gatunki są stosunkowo liczne, a ludność odnosi się do nich przychylnie.

W 2016 i 2017 roku zaskakujący był masowy pojaw padalców, czego nie obserwowano w latach poprzednich. Obecność gniewosza plamistego odnotowano na terenie ryterskiego zamku. Niestety osobnik był martwy (Guzik, Zyśk, 2008).

Jako ciekawostkę można podać relację jednego z mieszkańców, który twierdził, że w ostatnich latach tak on jak i inni mieszkańcy spotykali w okolicznych lasach wielkiego, jasnego węża wspinającego się na drzewa. Wskazywałoby to na występowanie na tym terenie węża Eskulapa (*Elaphe longissima*). Mimo realności opowieści i wielu szczegółów wydaje się to mało prawdopodobne, jednak na pewno wymaga rzetelnej weryfikacji, bowiem w literaturze herpetologicznej są wzmianki o występowaniu tego gatunku w Beskidzie Sądeckim. Jeszcze w 2000 r. w wydawnictwie Popradzkiego Parku Krajobrazowego gatunek ten jest podawany z okolic Łącka, Żegiestowa i Obidzy (Wieczorek, 2000).

Literatura

- Basta G. 2004. Ryterski Park Ekologiczny – miejsce poznawania rodzimej herpetofauny. W: *Biologia płazów i gadów – ochrona herpetofauny*. Zamachowski W. (red.). Wyd. Nauk. AP Kraków, 165–170.
- Guzik M., Schimscheiner L., Basta G., Korfanty D. 2002. Amphibia and Reptilia in chosen areas of Pogórze. W: *Biologia płazów i gadów – ochrona herpetofauny*. Zamachowski W. (red.). Wyd. Nauk. AP Kraków, 39–41.
- Guzik M., Schimscheiner L., Wojtaś W., Zyśk B. 2008. Jak długo jeszcze ryterski „Park Ekologiczny” będzie ostoją płazów? W: *Biologia płazów i gadów – ochrona herpetofauny*. Zamachowski W. (red.). Wyd. Nauk. AP Kraków, 43–45.
- Guzik M., Zyśk B. 2008. Gniewosz plamisty (*Coronella austriaca* Laur.) w Ryrtrze. W: *Biologia płazów i gadów – ochrona herpetofauny*. Zamachowski W. (red.). Wyd. Nauk. AP Kraków, 38–39.
- Tabasz G. 1996. Czynna ochrona płazów w Beskidzie Sądeckim. W: *Biologia płazów i gadów – ochrona herpetofauny*. Zamachowski W. (red.). Wyd. Nauk. WSP Kraków, 72–74.
- Tabasz G. 1998. „Park Ekologiczny” w Ryrtrze. Przewodnik turystyczny. Wyd. Stowarzyszenie „Greenworks”.
- Tabasz G. 2000. Czynna ochrona płazów na terenie Parku. W: *Popradzki Park Krajobrazowy*. Przewodnik. Wieczorek T. (red.). Wyd. Zarząd PPK. Stary Sącz.
- Zamachowski W., Guzik M., Schimscheiner L. 2003. Herpetofauna Doliny Rostoki (Beskid Sądecki) – badania wstępne. *Ogólnopolska Konferencja „Zoologia na progu XXI wieku”*. Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Toruń, 256–257.
- Zamachowski W., Guzik M., Schimscheiner L. 2004. Płazy i gady Doliny Rostoki (Beskid Sądecki) – Wielka Rostoka. W: *Biologia płazów i gadów – ochrona herpetofauny*. Zamachowski W. (red.). Wyd. Nauk. AP Kraków, 165–170.
- Zamachowski W., Guzik M., Schimscheiner L. 2005. Amphibians and Reptiles of Beskid Sądecki. *Proceedings of the International Scientific Conference 4th „Biologicke Dni”*. Faculty of Natural Sciences Constantine the Philosopher University in Nitra, 8–9 September, 473–475.

Streszczenie

Wielka Rostoka Ryterska jest jedną z najpiękniejszych dolin w polskich Karpatach. Dnem doliny płynie potok Rostoka, gdzie można podziwiać jego piękne kaskady, małe przełomy i zastoisiska wodne. Na terenie doliny zachowało się wiele obszarów podmokłych i zabagnionych. Stwarza to idealne warunki dla życia licznych roślin i zwierząt. Porośnięte lasem mieszanym stoki tworzą niepowtarzalne piękno. W latach 2006–2016 w czasie kilkakrotnych pobytów na terenie Rostoki Ryterskiej prowadzono obserwacje we wszystkich miejscach gdzie potencjalnie mogły występować płazy i gady.

W Dolinie Rostoki wyznaczono 9 głównych stanowisk badawczych, które systematycznie kontrolowano. Ponadto zwracano uwagę na inne miejsca w których mogły występować płazy i gady. Stwierdzono że w badanym terenie występuje 7 gatunków płazów i 6 gadów. Stwierdzono ponadto, że wiele ze stanowisk badawczych jest w złym stanie – zarasta pałąką szerokolistną, a także, że niektóre tablice niedokładnie opisują występujące tam gatunki.

Słowa kluczowe: Rytro, dolina, potok, płazy, gady

Ryterska The Great Brook – mainstay of Herpetofauna

Abstract

The Great Brook Ryterska is one of the most beautiful Polish valleys in Carpathian Mountains. Bottom of the valleys runs a creek called Rostoka, where you may marvel at this beautiful cascade, little watershed and water-dwelling. On the grounds of the valleys retaining many are as of the wetland and swampy. It creates ideal conditions for life of many plants and animals. Overgrown with mixed forests looks creating unrepeatable beauty.

In the years 2006–2016 in time of multiple stay on the grounds of The Great Brook observations were carried on in every places where potentially they could be occurring amphibians and reptiles.

In the Valley of Brook appointed 9 main research stations, which were systematically controlled. Moreover they pay attention so at the different places, where they could possibly exist amphibians and reptiles. It was found that on the researched area occurs 7 species of amphibians and 6 of reptiles.

Furthermore found, that many of the research stations in bad condition – overgrown with cat's tail, and also, some of the information board wrongly describing species occurring there.

Keywords: Rytro, valley, stream, amphibians, reptiles